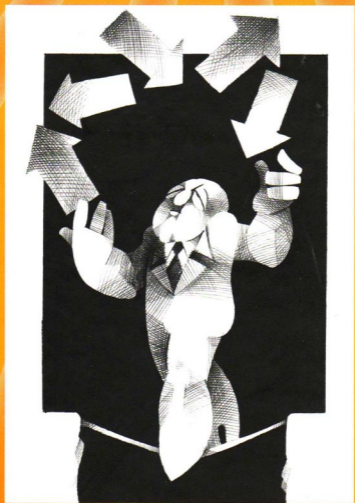

HUMORISTICKÉ POVIEDKY

Berco Trnavec

KROTENIE KLAUNOV

HUMORISTICKÉ POVIEDKY

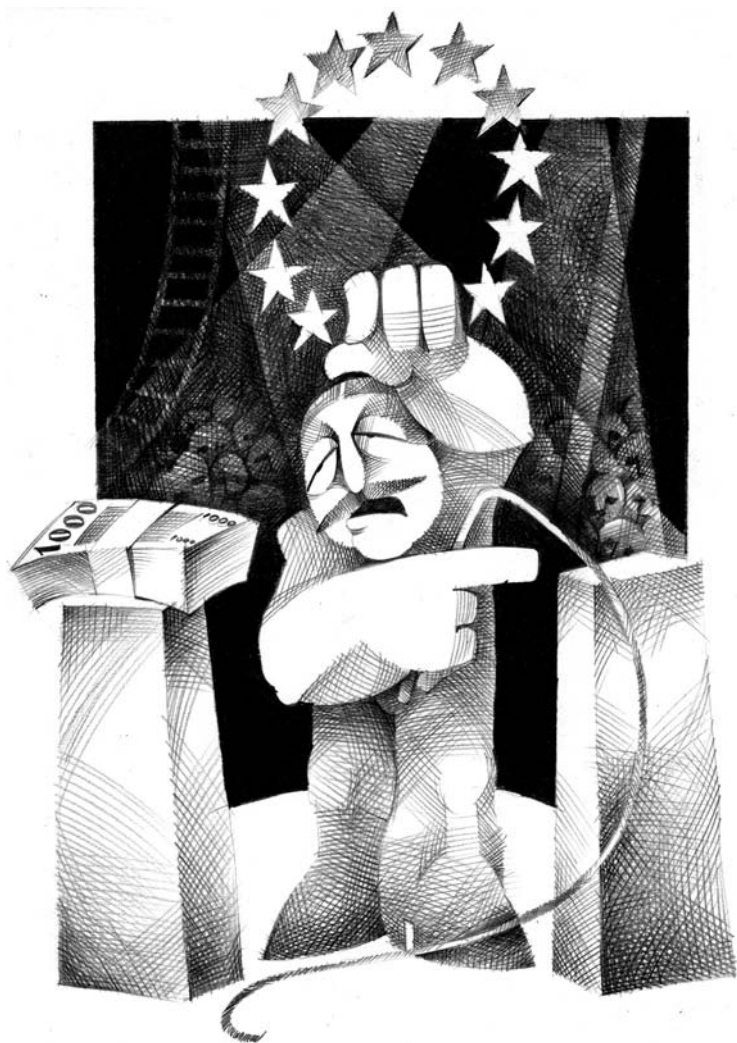

Berco Trnavec
KROTENIE
KLAUNOV

2009

VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATELOV

Berco Trnavec

KROTENIE KLAUNOV

Ilustrácie Bobo Pernecký

**VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATELOV**

Copyright © Berco Trnavec, 2009

Illustrations © Bobo Pernecký 2009

Epiloque © Milan Kenda 2009

© Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o., Bratislava

e-mail: vsss@stonline.sk

<http://www.vsss.sk>

Kniha vychádza s finančným príspevím
Literárneho fondu vo forme tvorivého štipendia
udeleného autorovi Sekciou pre pôvodnú literatúru.

VYDAVATELSTVO

SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV, spol. s r. o.

Berco Trnavec: Krotenie klaunov

Doslov napísal Milan Kenda

Zodpovedná redaktorka Božena Rolková

Obálku s použitím ilustrácie Boba Perneckého graficky spracoval Dušan Babjak

Sadzba a tlač ETERNA Press

Prvé vydanie

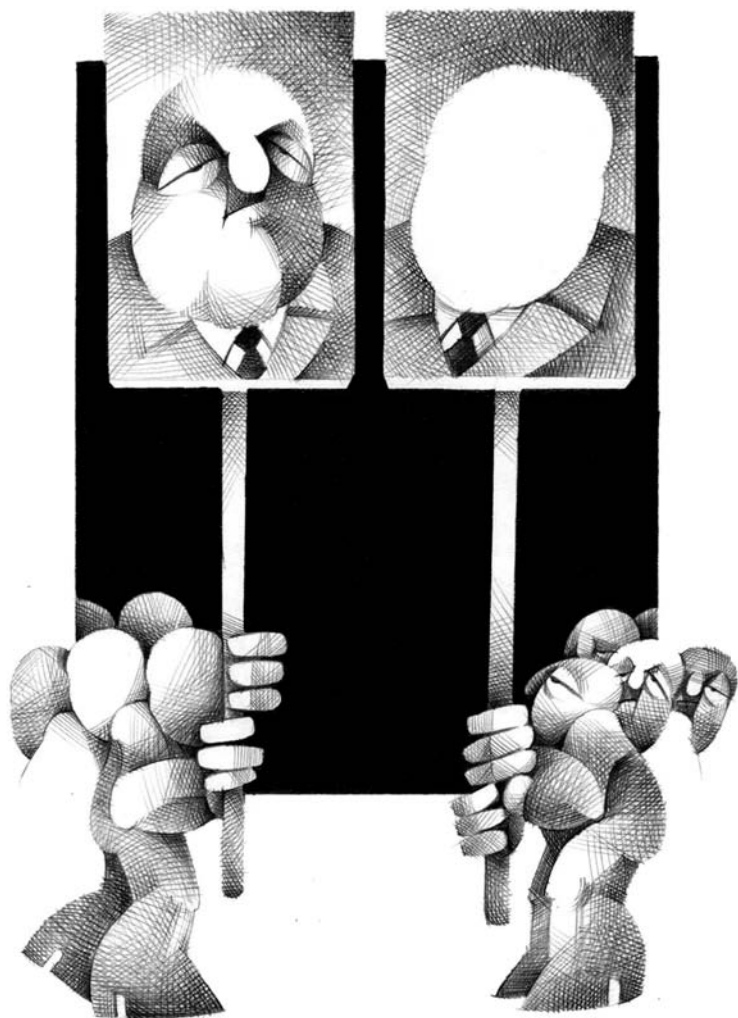
Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8061-386-0

Motto:

Situácia je beznádejná, nie však vážna!

Oliver J. Flanagan, írsky politik

KEDYSI A DNES

Tajomník Daňo povedal Galbičkovi:

– Pozri sa, Galbička, ty by si sa konečne potreboval usadiť. Miest si už zmenil dosť a nie si najmladší. Urob ty čosi pre nás, my urobíme pre teba.

Galbička nevedel, kam tajomník mieri, ale plného očakávania akejsi výhodnej možnosti ho už teraz obliala vlna šťastia.

– Samozrejme, súdruh tajomník. Veľmi rád! Len... čo by to, ako, malo byť?

– Takto, Galbička: škola chystá veľkú slávnosť. Budú mať desaťročné jubileum svojho otvorenia. A jej prvý riaditeľ, súdruh Košinár, terajší predseda ONV, chce, aby oslava mala dôstojný priebeh a vysokú ideovú úroveň.

– Je to od súdruha predsedu pekné, že na školu nezabudol.

– Určite. Ani na mesto. Je lokálpatriotom ako sa patrí a my sme naňho hrdí. Chceme mu preto urobiť radosť. Rámec osláv by mal byť nasledujúci: hlavnú reč prednesie predseda MNV, súdruh Radošinský. Za školu prehovorí jej nový riaditeľ, a pár slávnostných slov povie i sám súdruh Košinár. Bude spevokol, budú recitácie pokrokových básní, vystúpi tanečný súbor Iskra, zahrá dychová hudba Železničiar. Možno v polovici, možno viac ku koncu slávnosti by si vystúpil ty ako robotník.

– Ale ja som pomocný školník.

– Bol si aj pravý robotník na stavbe priehrady v Kostolanoch. Ty si z Trebatíc, však?

– Áno.

– No vidíš. Všetko vieme. Nemal si ľahký život. A práve o tom by si mal našej mladej generácii porozprávať.

– Ale keď ja nie som zvyknutý hovoriť...

– Veď to je práve dobre. Povieš svojimi slovami. Nevyumelkova-ne. Ako ti zobák narástol. O to ide. Na tému Kedysi a dnes. Jednoducho porovnáš, ako sa ti v minulosti žilo zle a ako sa ti teraz, po Víťaznom Februári, žije dobre. A neboj sa na ten rozdiel pritlačiť, – tajomník si pästou potlačil do dlane. – Aj poriadne, kvôli zrozumiteľnosti. Rozumiíš.

– Rozumiem.

– Teda. Starý Duchaj odíde do penzie a odsťahuje sa na chalupu do Maduníc. Pre teba sa uvoľní školský byt. S kuchárkou Ruženkou sa konečne budete môcť zobrať. Rozmýšľaj.

– Urobím, čo bude v mojich silách, súdruh tajomník.

– Sedelo by vás vpredu pred prítomnými desať robotníkov v montérkových kombinézach, každý by ste mali na kolenách pionierku s červenou šatkou na krku. No a ty by si porozprával, ako ti voľakedy bolo zle a ako ti je teraz dobre. Dobre?

– Vynasnažím sa, súdruh tajomník.

Galbička žil ako vo sne. Iný život. Hlavu mal stále na oslavách. Pri oprave vodovodu vytopil dve triedy. V pivničnej školskej dielni si na brúske div nezodral palec. Deň oslavy sa blížil. Galbička spálil transformátor. Z pomocného školníka bola postupne len polovica. V deň osláv nemohol už dať do úst ani sústo. Kým ostatní robotníci sa v šatni, kde čakali všetci účinkujúci na svoje vystúpenie, veselo zabávali, Galbička, biely ako krieda, nestratil slovo. V duchu si stále opakoval, čo povie. A keď napokon organizačný referent, učiteľ občianskej výchovy, dal robotníkom pokyn na odchod do slávnostne vyzdobenej telocvične na ich číslo, Galbička ani nevedel, ako ta prešiel. Až keď už sedel na stoličke, zbadal, ako mu tajomník Daňo v čestnom predsedníctve tlačením päste jednej ruky do dlane druhej pripomínal ich dohodu, pritlačiť. Nenápadne prikývol. Nato prišli červenajúce sa pionierky a sadli si robotníkom na kolená. Občiankar ukázal prstom na Galbičku. Nádejný školník si odkašľal a vedomý si toho, že bojuje o celý svoj ďalší život, začal:

– Vážení prítomní, milá mládež, ja teda neviem... nie som nejaký rečník, chcel by som vám len porozprávať, ako sa nám kedysi žilo zle a ako sa nám teraz žije dobre. Nuž, čo vám mám hovoriť, kedysi sa žilo strašne ťažko. Treli sme len núdzu s biedou, ba niekedy ani na to nebolo. Čo sme najčastejšie jedávali? Šošovicovú polievku bez šošovice, krúповú kašu bez krúпов, len s drobnými kamienkami, alebo inokedy makové vymýšľance, či suché obzerance doplnené zvyškami zo včerajších predstáv; vyšpárali sme si zuby a boli sme po obede. Lepšia strava bola len s kôrkami, s ktorými sme chodili k otvoreným oknám hotelových kuchýň, aby sme k nim tak mali vôňu z omáčok. Rezne sme jedávali iba v nedeľu a vo sviatok z kôry stromov.

Galbička úkosom úpozrel na tváre za predsedníckym stolom. Boli tuhé. Vedel, čo to znamenalo: boli napäté, zatiaľ z nesplneného očakávania.

– Okrem toho boli aj tuhé zimy. Hneď tu, hneď tam komusi zmrzlo ucho či nos, alebo pol tela. Bolo to hrozné ťahať sa potom zvyšok života so zmrznutou polovicou, ktorú nebolo ako rozmraziť. Z čoho kúpiť drevo na zakúrenie, keď polia boli všetky kamenisté a do kopca a nič neurodili? Šťastný, kto zmrzol celý. Pretože aj letné horúčavy vtedy nešli nad päť stupňov. Tak sa nám prvý pobral otec,

ktorého sa nám nikdy nepodarilo rozmraziť. Hneď za ním sa pobrala i matka. Iba sme im s plačom zakývali. Zostalo nás dvadsaťsedem malých detí, také schodíky, siroty, a keďže sme bývali len v studenej škatuli z baťových topánok, nečudo, že sme jeden po druhom zomierali.

Nový Galbičkov pohľad na predsednícky stôl. Aj keď pionierky plakali, poprední činitelia so zamračenými tvármi ešte nevyjadrovali spokojnosť s jeho zrejme slabým útokom na city, o politickej sile jeho svedectva ani nehovoriac. Pritlačil.

– Chcem povedať, až tridsaťsedem detí nás zostalo ubiedených, a tá škatuľa bola úplne roztrhaná a ťahalo do nej zo všetkých strán! A chudobná rodina tiež nemohla pomôcť. Žobráci, ktorí chodili žobrať iba od žobrakov, lebo tu boli len žobráci. Paľo Mrenko tak žobrával vo Vrbovom, mohli by ste sa ho spýtať, keby ešte žil. Ondro Krutohlav žobrával v Krajnom a Magda takisto neúspešne v Lopašove, o čom svedčia ich úmrtia. Títo dvaja šli na druhý svet mimoriadne rýchlo, pretože boli takí chudobní, že žobrávali len každý druhý deň, pretože žobráciu kabelu mali spoločnú a museli si ju požičovať.

A tak to šlo aj s ostatnými súrodencami. Do jedného zašli. Belický, Kravčík, Pätiprst, Mokry, Balbúch, Tkaničková, Vrabčín, Čabianska, Hrivko, Lipák atakďalej.

Galbičková pionierka plakala najviac.

– Ostal som len ja sám, ako kôl v plote. Oženil som sa s Amalou Lysáčkou a mali sme spolu dvadsať... nie, tridsať... (pohľad na tajomníka Daňa rozhodne nevyjadroval spokojnosť, pritlačil) čo to hovorím, štyridsať detí, najmenej, a pošli až na dve. – Upotený si vydýchol. – Aj manželka. Napokon som tiež dostal suchoty a po veľkom trápení som sa pobral na druhý svet aj ja sám. A to ma tak rozľútostilo, až som z toho zomrel.

Teraz už plačú všetky pionierky.

– Posledné dve deti, úplné siroty zostali bez najmenej pomoci. Neušli sa im veru ani omrvinky. Aj tie im ukradli mravce. Preto tri dni po mne zomrel aj môj Jožko a o štvrt na päť aj Zuzka.

Z toľkého nešťastia, ktoré rodinu prenasledovalo, sa už rozcítil aj samotný Galbička. Fňuká a utiera si dva prúdy slz.

Vzápätí sa mu však tvár rozjasnila a sálalo z nej neskonale šťastie.

– Dnes však, vážení a milé deti, po Víťaznom Februári tisíc deväťsto štyridsať osem je všetko iné! Žije sa nám radostne a sme šťastní! V blahobyte na niekdajšie naše úmrtia ani nepomyslíme. Otec s matkou dostávajú vysokú penziu, obaja moji súrodenci zarábajú ohromné peniaze. Manželka bohatne v mliekarni a ja v škole, chcem

povedať, ako robotník na výstavbe hydroelektrárne! Kedysi som aj v nedeľu musel chodiť v šatách, čo som mal na robotný deň. A dnes? Dnes aj v robotné dni nosím šaty, čo mám na nedeľu! Milé deti, zlatí pionieri! A všetci bývame v takých nadmerných bytoch, že sa v nich pohybujeme iba s kompasom, aby sme sa nestratili. Naše mesačné príjmy dosahujú astronomické čísla, kvôli ktorým udržiavame družobný vzťah s pracovníkmi Skalnatého Plesa, aby nám vypomáhali so zrátaním.

Vrchnosť za predsedníckym stolom však akoby nikdy nemala dosť. Na tvárach videl vybičované očakávanie. Zuby zaťaté, žuvacie svaly navreté, oči vypúlené. Iba na tvári nového riaditeľa je mierny žičlivý úsmev. Galbička sa však nedá zmiašť a uvedomuje si Daňom prízvukovanú inštrukciu – pritlačiť. Veď dobre. Ale ako ešte? Spomenul si na polia. Skúsi, čo sa z nich dá vytĺcť.

– Zeme sme všetky dali do JRD a pôda už dnes dáva neslýchané výnosy. Kedysi neúrodná, štrkovitá zem do kopca sa stala zárukou blahobytu. Bodaj by aj nie! Keď sú to také žirne lány. Všetko rovina ako dľaň a úrodná čiernozem...

Galbičkovi sa krútila hlava. Utrel si čelo, pionierku posadil na stoličku a vyšiel na vzduch. Po skončení osláv desiateho výročia otvorenia školy sa pritočil k Daňovi.

– Tak, súdruh tajomník, mám nádej?

– Nuž, Galbička, ako ti to povedať... Veci sa, žiaľ, ako som sa dozvedel, vraj skomplikovali. Starý Duchaj ešte do penzie neodchádza. Ukazuje sa, že cenná je jeho prax. Len potrebuje k sebe niekoho mladšieho...

Galbička pochopil, že skončil aj na škole ako pomocný školník. Neulahodil. Otočil sa a bez pozdravu odišiel. Akú len zas mohol urobiť chybu? – kládol si otázku. Určite sa predsedníctvu mánilo aj tých štyridsaťsedem z hladu pomretých batoliat. Keď ja, chruňo, vždy chcem byť čo najbližšie k pravde, vyčítal si. Nemohol som drisnúť, že ich bolo trebárs päťdesiatšesť. Alebo šesťdesiatšesť? Čo by mi bolo odtrhlo jazyk? Do paroma, tu mám ponaučenie. Na budúce sa musím zachovať oveľa lepšie...

Hoci dobre vedel, že žiadne nabudúce už nikdy nebude.

TATRANSKÁ POVIEDKA

Juro Kôľaviak je chatárom v Chate pod Chabencom. Mocný kostnatý chlap drsnej tváre a dobráckych očí. Vyrástol tu na chate, ktorú prevzal po nebohom otcovi, v horách, na zdravom vzduchu, na švábke, slanine a pálenke, na syre, chlebe a žinčici. Tatranec – Slovák ako repa.

Len od istého času sa s ním začali diať čudné veci. Keď návštevník chcel, povedzme, okrúžok oštiepka a Kôľaviak akurát v chate nemal, zahlásil:

– Vydržte chvíľu, zaraz prinesiem, stopíkom som tu raz-dva.

Hoci šiel iba toť, na skok po grúň k bačovi Drgoňovi.

A keď svojho času prišiel na salaš po oštiepky a syr, zahladený do neznáma zasnene prevravel:

– Ba hej, sú tí Slováci zvláštny národ. Taký rázovitý ľud je to. Salašnícky. Fujara, krpce, gajdence, odzemok...! Ej, bistu nebodaj, tisíc striel hrmených ti do matere páralo!!! A akú má len krásnu reč, zvonivú, ľubozvučnú. Rozumieť sa tomu síce nedá, ale pekná je. Darmo, rytmický zákon. A tie kroje! Sedemdesiat sukien, čepce, mentieky, oči môže človek na tom nechať! – Na chvíľu sa odmlčal a potom opäť nadchnuto volal: – Slovenská príroda! Ó, tá je úchvatná! Keď tak človek vyjde na Ďumbier a vidí tie modravé diaľavy... strieborné končiare venčené prstencami hmly...

– Syr už je odvážený, – prerušil ho bača.

Kôľaviak vytiahol peňaženku a zaplatil. Chcel ju už schovať, ale vtom ho čosi zadržalo, vybral dvadsať halierov a vtlačil ich bačovi do dlane.

– Niečo na vypitie, na hriatô, – rečie, – rozdeľte sa i tu, ľa, s valachmi, – a zanechajúc baču i dvoch honelníkov v nemom úžase, odišiel.

Videli ho potom ako sa šteral na kopec a tu otočený oproti skalným bralám podchvíľou rozjarene vykrikoval:

– Uhu! Uhu!..... Hollalalijú!.... Zdeničko!

A po chvíli tíško opakoval:

– Tá tatranská ozvena, tá pravá tatranská ozvena...

Keď spozoroval, že za ním ktosi stojí, nahodil na tvár úsmev a milo sa spýtal:

– Prosím vás, prostý slovenský človeče, koľko hodín cesty je odtiaľto najbližšia dedinka, osada alebo aspoň nejaká horáreň, či zrub

ako tu vravia? Nevieť sa teraz v tejto divej slovenskej prírode orientovať. Pred chvíľou ma napadli zbojníci a ozbĳali ma o buzolu...

Doma už nepopĳja slivovicu, nejedáva slaninu s chlebom a cibulkou, ani bryndzu ani parenice. Ťažké je mu to do žalúdka. Obľúbil si krémeše. – A žinčicu? – vraví. – Bol som jej kedysi, za mlada, vypil aj zo päť črpákov, ale nevieťe si predstaviť, ako ma dnes preháňa... – a začervená sa. A ono ho to naozaj preháňa, schúlostivel. No smúťok sa ho napriek tomu nikdy nechtyl, to nie. V chate bola vždy dobrá nálada, o rozptylenie mal postarané. Veselých hostĳ bolo vždy dost. Zakaždým, keď sa vrátili z výletu ubabraní od čučoriedok, posadali si na dlážku do kruhu, do prostriedku dali na veľkú pokrievku, krížom dve triesky, podpálili ich a takto pri táboráku sa veselili, pošpásovali a spomínajúť na mladosť spievali tramské piesne. Jednu z nich sa skoro naučĳ i Kôľaviak:

Jó, Marta je Marta,
a kde Marta je,
tam i parta je.
Hned Marta hledá partu,
hned parta hledá Martu.
Jó, Marta je Marta,
a kde Marta je,
tam i parta je!

Najviac mu zaimponovala, lebo mala podľa neho najviac prednosť. Mala ľahkú melódiu, a mohol ju spievať aj keď ešte presne nevedel, kedy treba povedať Marta a kedy parta, a nech to prehodil akokoľvek, piesni to vôbec neuškodilo. To si na nej zvlášť pochvaľoval, obľúbil si ju a potom už zo zvyku ju mal na perách stále. Tiež si ju práve nôtil, keď k nemu prišiel na jednu už z veľmi zriedkavých návštev bača Drgoň. Bolo krásne slnečné popoludnie. Kôľaviak stál na rebrĳku a vyťahoval klince z tabuľky, čo niesla názov chaty i s menom vedúceho. Starý Drgoň sa zastavil kúsok od rebrĳka, zaodfhal, aby na seba upozornil, ale chatár ho ani teraz nezbadal, taký bol zabratý do svojej roboty.

Jó, Marta je Marta,
a kde Marta je,
tam i parta je – nieslo sa zhora.

– Daj bože zdravia! – ozval sa bača Drgoň.

Chatár sa trochu obrátil.

– Á, vítejte, pane báčo! Nuže, copak?

– Ech Kôľaviak, či si sa ty ale zmenil...! – zavzdychal bača.

– Ale vono to víte, – hovorí Kôľaviak len akoby mimochodom, – když člověk žije dvacet let v cizím prostředí, přes všechny ty porady,

školení a semináře pražskejch soudruhů ze všech centrálních orgánů – tak s tím nakonec jako sroste, asimiluje se, že jo, – a pokojne přibíjal nad dvěře novú tabuľku:

CHATA POD CHABENCEM

Vedoucí Jiří Kůlevák.

DVOJNÍCI

Skončili sa raňajšie správy i s krátkym mimoriadnym prejavom, úradník Viliam Lazovský vypol rádio a náhlil sa do kancelárie. Čakalo ho dnes zvlášť veľa práce, preto si do aktovky pribalil aj dva krajce chleba s klobáskou a paprikou, aby sa nemusel zbytočne zdržiavať vyčakávaním na obed. Rýchlo zbehol po schodoch na ulicu, keď tu – nechcel veriť vlastným očiam – uvidel svojho prvého dvojníka v živote. Akurát dnes! Nemať takto naponáhlo, hneď sa mu prihovori, teraz sa na seba mohli iba trochu usmiať a uháňali každý po svojom. No v ďalšej ulici opäť stretol dvojníka, a nemohol to byť ten predošlý. Vtedy už zakľal. A čo je vonkoncom neuveriteľné, dokonca i tretieho, hoci ten mu, popravde, nebol podobný až natolko. Ale uvedomil si, že niektoré výrazné črty svojej tváre nachádzal ešte u mnohých ľudí, ktorých cestou postretal. A keď si potom na vrátnici všimol starého vrátnika, bol by prisahal, že sa pozerá na seba o tridsať rokov...

Rýchlo radšej za sebou zatvoril dvere kancelárie a hneď sa pustil do práce v obavách, že mu z jej množstva začína šibať. Tak aby z nej čím skôr ubúdalo.

O to väčšmi bol prekvapený, keď potom vyšiel z úradu. Všetci ľudia, čo sa ich len tmolilo po uliciach, boli samí dvojníci!

Keď hľadal logické vysvetlenie nevídaného javu, vynárala sa mu možná súvislosť práve s krátkym prejavom v ranných správach. Hlavu má teraz plnú polročných výkazov, ale ten prejav naozaj vyznieval veľmi mobilizujúco.

A všetko by to zapadalo: niektorí ho počuli už ráno v správach, iní ho čítali až v tlači alebo sa o ňom dozvedeli len ústne od kolegov. Preto to odstupňovanie v dvojníctve. Nezačal pôsobiť u každého naraz. Avšak do popoludnia už ľudia dozreli. Ako prechádzal očami po tých samých dvojníkoch, jeden idúci oproti sa mu čímsi zazdal povedomý.

– Ahoj, Mišo! – zavolał mu priateľsky.

Dvojník sa na Lazovského odmerane pozrel. Len zo skupinky idúcej za dvojníkom – všetci mali pravé ruky vo vonkajšom vrecku kabáta – sa jeden oddelil, surovo Lazovského sotil a zasyčal:

– Ideš do riti! Nevidíš, že je to ministrov námestník?!

– Och, kto to má dnes rozoznať! – dovolil si vzdychnúť.

– Čo? Ty si proti jednote?!

Začalo to vyzerat' hrozivo, ale potom nasadli do pripravených úradných limuzín a odfičali.

Zmýlil sa. Ale podľa čoho mal vedieť, že je to námestník ministra? Podľa podobného obleku a typickej chôdze chlapíka považoval za Miša Lipčana. Zmocnila sa ho úzkosť. Ku komu sa teraz môže človek odvážiť prihovoriť? Od tejto chvíle prestali existovať akíkoľvek priatelia a známi. V dave dvojníkov zostal úplne sám. Čudsný paradox: čím sa ľudia na seba viac podobajú, tým majú zo seba väčší strach...

– Je to on! – vykrikol jeden z dvoch dvojníkov v kožených mantloch, čo sa na neho spoza rohu vyrútili.

– Prečo myslíš? – spýtal sa pre istotu druhý.

– A prečo nie?

Nacvičenými hmatmi Lazovského zdrapli a šupli do antona.

– Vážení, mrzí ma, že vás sklamem, – zmohol sa po chvíli v uhnájúcom aute na poznámku, – ale som nevinný.

– Áno, – zasmial sa ten, čo ho objavil, – a tá vražda na Suchom Mýte ráno je čo? Ha? O tretej ráno, na lačno.

Bolo mu všetko jasné.

– A odtlačky prstov máte? – vhušlo mu na myseľ.

– Koľko len chceš. Veď nôž si nechal tam, ty hlupák.

To ho upokojilo. Viac sa už neozval, bez slova sa nechal predviesť pred ich nadriadeného. Kapitán mu zobral odtlačky a Lazovský zatiaľ pokojne čakal. Odtlačky sa zhodovať nemôžu, vravel si, a pustia ma. Ešte že je tu daktyloskopia. Lenže odtlačky sa presne zhodovali! Dvojníctvo teda dospelo až do tohto stupňa...

Potom sa s ním už nikto nezdržoval. Strhli z neho šaty, strčili ho do cely a hodili za ním väzenskú pyžamu s dekou.

– Vrahúnisko!

Železné dvere surovo zalomozili a dvakrát v nich cvakla zámka.

Lazovského striaslo.

Vedel, že z tejto situácie ho môže zachrániť iba zázrak alebo poriadny husársky kúsok. Hlava mu treštala. Ak sa odtlačky zhodujú s jeho, tak sa museli kresby na palcoch zmeniť aj ostatným dvojníkom a za vraha môže byť určený hocikto, treba ho len podstrčiť. Nevinnosť sa stala smiešnym pojmom. Nestačilo by mu len utiecť a prísť si akoby nič do zamestnania, v záznamoch o ňom všetko majú, hneď by ho mohli chytiť a prinajlepšom by sa znova stal dvojníkom, ktorému možno prisúdiť akýkoľvek iný zločin. Ak sa chce zachrániť, musí sa dostať do radov ohrozujúcich. Zabalil si hlavu do deky. Navonok sme si všetci dvojníci podobní ako vajce vajcu, ale kto má trestaneckú pyžamu, je väzeň, kto nosí kožený kabát, je tajný

a katovský oblek robí z hocikoho kata. Útek z tohto strediska smrti nie je záchranou, istota je tu, ibaže vo vhodnom oblečení dvojníka.

Treba konať.

Keď ráno dozorca otvoril dvere, Lazovský sa robil, že spí. Dvojník dozorca tým bol nútený vojsť dnu a vážna zobudiť.

– Vstávať! – zadrmlal ním.

Vtom dostal pästou do spánkov a stíchol. Dvojník Lazovský si obliekol jeho dozorcovský mundúr, natiahol mu trestaneckú pyžamu a teperil ho omráčeného do súdnej siene.

– Pliaga, – prehodil, – predsiera, že odpadol.

– Poznáme, – povedali ostatní mundúrnici.

Vytiahol z vrecka fľaštičku čpavku a priložil prezlečenému dozorcovi pod nos. Bývalý dozorca hneď tvrdil, že je dozorca, ale nikto ho nebral vážne. Bez prietahov ho odsúdili a dvojník Lazovský ho odovzdal katovi.

– Skúsime, či nie je na krku štekľivý, – zažartoval dvojník kat ako zrejme pri každom prípade a rozrehotal sa.

Istý čas bol dvojník Lazovský so svojím postavením dozorcovi spojní, no keď opadla prvá vlna šťastia zo záchranu holého života, niesol tento svoj údel veľmi ťažko. Najmä tučná žena, ktorú zdedil po dozorcovi i s tromi upišanými malými deťmi, ho privádzala do zúfalstva. Okrem toho musel po službe chodiť so svokrom do hory rúbať stromy, pretože tisícisedemsto korún hrubého nestačilo. Čoraz častejšie, keď privádzal nového dvojníka pred sudcu, nemohol od zúfalstva z tohto muža v talári odtrhnúť oči. Pohodlný život, päťtisíc mesačne a k tomu lákavá skutočnosť, o ktorej sa dozvedel od kata, že sudca má mladšiu ženu ako dcéru. A tých pár obligátnych sudcových viet sa už dávno naučil.

Vystriehol dvojníka sudcu, keď sám šiel úzkou súdnou chodbou a osvedčeným spôsobom si s ním vymenil oblečenie.

Bývalý sudca sa nikdy neopovážal proti nemu ozvať ako proti nepravému sudcovi, svedomite si plnil svoje dozorcovské povinnosti. Naopak, dvojníkovi Lazovskému sa zdalo, že je k nemu až trochu zbytočne veľmi úslužný. Lenže ľahko to už dávno nemusel byť on, možno ho niektorý väzeň medzičasom vymenil, a ten bol, pochopiteľne, zatiaľ spokojný. Kto to môže určiť? Dvojník ako dvojník. Najskôr to ani on nebol, pretože si naozaj ťažko predstaviť, že by bol s takou vyrovnanosťou niesol pomery v dozorcovej rodine aj s tým rúbaním dreva. Ktovie, kedy kto predošlého odovzdal katovi na poštekle. Ale to teraz Lazovského veľmi netrápilo, medové týždne s mladou bezdetnou sudcovou ženou svietili v jeho živote ako ten najjasnejší maják. Televíznych programov ako sudca vzhlia-

dol pomerne málo, najviac ak dopozeral televízne noviny. Potom ho zaneprázdňovala ona.

– Ó, Florián, – vravela túliac sa, – tvoja druhá mladosť si ma celkom podmanila!

A už bol jej.

– Ozaj, Floro, nemyslíš, že sa zase pomíne tak rýchlo, ako prišla?

S hrdým vedomím rozdielu pätnástich rokov vo svoj prospech oproti údaju narodenia v zdedenej legitimácii od bývalého sudcu presvedčivo jej obavy rozptýlil.

Avšak napriek sladkému opojeniu, ktoré s Lolou prežívali, v posledných mesiacoch nemohol usnúť, i keď ona dávno tvrdo spala. Spočiatku sa domnieval, že nemôže zaspáť pre dusné noci pri zatvorenom okne, ktoré Lola nedovolila otvoriť, aby nadránom neprechladla. Lenže nespával ani potom, keď sa už odvážil okno otvárať. Výčitky svedomia pre podpisy na rozsudkoch ho v prebdenej noci trápili rovnako. Veď on bol v skutočnosti ten, kto posielal deväťdesiatdeväť percent nevinných dvojníkov do väzenia iba preto, že s dvojníctvom nesúhlasili. Stále viac a viac upadal do trudnomyselnosti, až to spozorovala aj Lola. Bolo mu jasné, že z miesta sudcu musí odísť. Bezpodmienečne musí oželiť pohodlný život, ktorý viedol, príjem i byt, aby nadobro nemusel stratiť aj ju. Len čoho sa chopiť? To bola otázka. O dozorcovstve neuvažoval ani chvíľu, má naň tie najhoršie spomienky hneď po trestancovi. A navliecť sa do kožiaka? Morálne len veľmi málo odlišné od toho, z čoho chce zúfalo zutekať. Osvojil si myšlienku prijať zamestnanie kata. Áno, dvojník kat dostane už hotový podpísaný a právoplatný rozsudok, sám je len obyčajný výkonný orgán bez každej zodpovednosti, ktorý môže pokojne spať.

Ráno po svojom rozhodnutí si zavolať kata k sebe na pohovor. Postavil sa za dvere a keď kat vošiel, odzadu ho s citom chlopol svietnikom po hlave. Vymenil si s ním oblečenie a nechal ho tak, až sa preberie a s potešením zistí, že je odetý do talára.

Kat bol starý mládenec a býval v štátnej garsónke. Do toho jeho skromného obydľia sa teraz nasťahoval dvojník Lazovský, predtým úradník, neskôr väzeň, potom dozorca, bývalý sudca a teraz čerstvý kat. Priniesol si so sebou akurát jedno sudcovské oblečenie, aby mohol sem-tam doobeda, keď ešte nemá robotu a sudca súdi, odbehnúť potešiť sa s Lolou. Raz pred obedom mu Lola v posteli – vedel, že sa na to už dlhšie odhodlávala – povedala:

– Čo sa to s tebou, Floro, deje? – teraz si príjemný a inteligentný a večer si ani čo by...

– Ani čo by si osprostel, chceš povedať.

- No, jednoducho, si úplne iný človek.
- Máš pravdu, - prisvedčil jej, - asi životná únava, drahá.
- Ale zaujímavé, - pokračovala Lola, - že ináč si svieži aj potom...
- Áno, Lola, - skočil jej do reči, pretože v tomto ohľade o katových kvalitách nepochyboval a nerád to počúval, - duševne sa človek oveľa skôr opotrebuje, vieš?
- Asi máš pravdu, - prikývla.

Po čase talár aj s biretom spakoval a odhodil do smetiaka. Za Lolou nechodí. Nie je to už tá Lola, čo bývala. Určite to nie je ona. Buď sama v rámci možností dvojníčky vychytračila pre seba niečo výhodnejšie, alebo na jej miesto pani sudcovej sa vhodným podrazom podarilo dostať inej dvojníčke. Rozhodne terajšia ženská vystupujúca pod Lolinou firmou nie je jeho typ aj pri ináč značnej podobe. Nemá záujem.

Na popraviske začal vešať až s akousi pasiou, pričom pri každom prípade, samozrejme, nikdy nezabudne šantivo poznamenať „skúsime, či nie je na krku šteklivý“. Zhnusení už aj z katovského remesla zakosili odsúdenému dvojníkovi na krk slučku a s pocitom zadostučinenia mu podrazí schodík. Pretože každý nový odsúdený dvojník je mu podobný ani čo by mu z oka vypadol a on v každom s pomstou na ňom vešia tú svoju podobu. Ako dáky fénix zla sa vždy znova zrodí a znova prichádza pod šibenicu...

Ráno Lazovský počúval správy, v ktorých vysielali aj výťah z jedného mimoriadneho prejavu obohateného o viaceré novšie slová. A má taký nejasný dojem, že sudca, keď vchádzal do budovy, mal o poznanie čapatejši nos... dozorca z druhého poschodia má rozhodne výraznejšiu hrivu, než ostatní a jeden svedok je akýsi neuveriteľne uškerený...

